

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.005.01.2017

P/17/073

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź

T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90

llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/073 – Wsparcie kształcenia specjalnego uczniów z niepełnosprawnościami w ogólnodostępnych szkołach i przedszkolach.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Ryszard Lewiński, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LLO/65/2017 z dnia 30 marca 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Gomunicach ¹ , ul. Słowackiego 12, 97-545 Gomunice.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Joanna Łyś, Dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Gomunicach ² (dowód: akta kontroli str. 3-16)

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności³

W latach szkolnych 2014/2015 – 2016/2017⁴ w Zespole podjęto realizację kształcenia specjalnego 10 uczniów/dzieci z niepełnosprawnościami, tj. wszystkich, których rodzice przedstawili prawidłowe orzeczenia uprawniające do specjalnej organizacji nauki i metod pracy, zgodnie z art. 71b ust. 1 i 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁵.

Dyrektor nie zapewnił jednak dla pięcioro z nich realizacji wszystkich zaleceń wynikających z ww. orzeczeń, za co odpowiada zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 10 ww. ustawy. W badanym okresie sześciu uczniom/dzieciom, nie zapewniono wszystkich form wsparcia wymaganych § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych⁶ i § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁷.

Realizacja kształcenia specjalnego uczniów z niepełnosprawnościami w Zespole odbywała się na podstawie zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego wykorzystanych w opracowanych indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych⁸.

Tylko dla pięciu uczniów objętych kształceniem specjalnym (50% badanej próby), po dokonaniu wielospecjalistycznej oceny ich funkcjonowania, wyznaczono formy wsparcia w pełni adekwatne do określonych w orzeczeniach. Pięciu pozostałym uczniom/dzieciom nie zapewniono – zalecanych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego – zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej

¹ Zw. dalej Zespołem.

² Zw. dalej Dyrektorem Zespołu lub Dyrektorem.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

⁴ Zw. dalej badanym okresem.

⁵ Dz. U. z 2016 r. poz. 1943, ze zm.

⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 414; zw. dalej rozporządzeniem MEN z 2010 r.

⁷ Dz. U. poz. 1113; dalej: rozporządzeniem MEN z 2015 r.

⁸ Zw. dalej IPET

m.in. zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, terapii logopedycznej, rehabilitacji ruchowej.

Wszystkim uczniom realizującym kształcenie specjalne zaplanowano realizację zajęć rewalidacyjnych, a dwojgu – zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju, wymagane orzeczeniami, opiniami i w wymiarze zgodnym z przepisami. Jednak sześciu uczniom/dzieciom nie zapewniono w pełni prawidłowej i ciągłej realizacji tych zajęć, gdyż podejmowano ich realizację ze znacznym (siedmiomiesięcznym) opóźnieniem, ograniczano wymiar czasowy lub nie zapewniono zastępstwa w czasie dwumiesięcznej nieobecności nauczyciela realizującego te zajęcia. Od 1 września 2015 r. w zaplanowanej tematyce zajęć rewalidacyjnych, zawartej w IPET opracowanych dla czterech uczniów/dzieci z autyzmem, w tym zespołem Aspergera nie uwzględniono treści wymaganych § 6 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia MEN z 2015 r. Ponadto jednemu dziecku nie zapewniono realizacji w ramach ww. zajęć wymaganej terapii logopedycznej poprzez przydzielenie tych zajęć osobie nieposiadającej wymaganych kwalifikacji w tym zakresie. Stanowiło to naruszenie wymogów § 4 ust. 1 pkt 1-4 rozporządzenia MEN z 2010 r. i § 5 ust. 1 pkt 1-4 rozporządzenia MEN z 2015 r.

W kontrolowanym okresie liczebność trzech grup przedszkolnych była wyższa od maksymalnej dopuszczonej przepisami. Dyrektor Zespołu nie zapewnił także wsparcia psychologa dzieciom objętym kształceniem specjalnym i wczesnym wspomaganiem rozwoju, co było niezgodne z § 3 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci⁹.

W okresie objętym kontrolą w Szkole zapewniono odpowiednie warunki lokalowe do realizacji procesu kształcenia specjalnego, budynek został częściowo dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach, nie wydzielono jednak odrębnych pomieszczeń do realizacji zajęć rewalidacyjnych i zajęć specjalistycznych. Uczniom zapewniono dostęp do profilaktycznej opieki medycznej.

W Zespole zapewniono, zgodnie § 7 ust. 2 rozporządzenia MEN z 2015 r. zapewniono wsparcie w postaci pomocy nauczyciela w celu współorganizowania kształcenia specjalnego tego ucznia.

Poza jednym przypadkiem, w Zespole dokonywano wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania uczniów z uwzględnieniem efektywności podejmowanych działań wspierających uczniów objętych kształceniem specjalnym, jednak nie dokumentowano udziału wszystkich członków zespołów w jej dokonaniu.

W statucie Zespołu nie określono w sposób prawidłowy zasad wspierania kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz rekrutacji uczniów z niepełnosprawnościami. W latach 2015, 2016 i 2017 r. nierzetelnie wprowadzono dane dotyczące dwóch uczniów z niepełnosprawnościami do Systemu Informacji Oświatowej (SIO).

Dyrektor Zespołu organizował szkolenia dla nauczycieli realizujących kształcenie specjalne, a proces kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami objął nadzorem pedagogicznym. Działania te nie były jednak w pełni wystarczające, na co wskazują stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości związane z realizacją kształcenia specjalnego.

⁹ Dz. U. z 2013 r., poz. 1257.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Określenie form i sposobów wsparcia kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W skład Zespołu wchodziła Szkoła Podstawowa¹⁰ oraz Przedszkole Samorządowe¹¹. Wychowanie przedszkole dzieci z niepełnosprawnościami oraz kształcenie uczniów z niepełnosprawnościami odbywało się w oddziałach przedszkolnych ogólnodostępnych oraz w klasach szkolnych ogólnodostępnych. Przedszkole prowadziło również zajęcia na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dzieci. W Zespole została opracowana i wdrożona z dniem 01.09.2015 r. procedura *Organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego*. Procedura określała m.in. zadania: zespołu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, dyrektora przedszkola, koordynatora zespołu, nauczyciela prowadzącego grupę przedszkolną.

1.1. Statut Zespołu (obowiązujący od 01.09.2015 r.) zawierał zapisy dotyczące organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w których określono m.in. zadania realizowane przez każdego nauczyciela w bieżącej pracy oraz zorganizowane formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej w postaci zajęć: dydaktyczno-wyrównawczych, rozwijających uzdolnienia, korekcyjno-kompensacyjnych, socjoterapeutycznych oraz innych o charakterze terapeutycznym. Ostatnia forma pomocy dedykowana była dla uczniów z dysfunkcjami i zaburzeniami utrudniającymi funkcjonowanie społeczne. Podstawą udzielenia pomocy były orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej lub opinia tej poradni. W rozdziale 4 *Organizacja nauczania i organizacja zajęć rewalidacyjnych uczniom niepełnosprawnym* wskazano m.in., iż Szkoła organizuje zajęcia zgodnie z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Zapisano również, iż tygodniowy wymiar zajęć rewalidacyjnych w każdym roku szkolnym dla ucznia niepełnosprawnego wynosi 2 godziny.

(dowód: akta kontroli str. 5-162)

1.2. Zespół, w okresie objętym kontrolą, nie opracowywał odrębnych dokumentów w postaci regulaminów rekrutacyjnych do szkoły i przedszkola.

(dowód: akta kontroli str. 747-757)

Informacje przekazywane zainteresowanym rodzicom uczniów za pośrednictwem strony internetowej zawierały wskazanie, iż na pierwszym etapie postępowania rekrutacyjnego do klas pierwszych będzie brana pod uwagę m.in. niepełnosprawność kandydata.

(dowód: akta kontroli str. 720-746)

Corocznie, w okresie objętym kontrolą, Dyrektor wydawała zarządzenia w sprawie powołania komisji rekrutacyjnej do przeprowadzenia postępowania rekrutacyjnego dla Przedszkola Samorządowego oraz do klas pierwszych Szkoły Podstawowej, za wyjątkiem zarządzenia dotyczącego roku szkolnego 2016/2017, w którym nie wskazano informacji o postępowaniu rekrutacyjnym do klas pierwszych Szkoły Podstawowej.

Jak wyjaśniła Dyrektor: „W zarządzeniu Dyrektora z dnia 31.03.2016 r. omyłkowo pominięto słowa „oraz do I klasy Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej (...)”

(dowód: akta kontroli str. 747-757)

Komisje powołane do przeprowadzania rekrutacji zobowiązane były m.in. do sporządzenia protokołu postępowania rekrutacyjnego. Ww. obowiązek, komisje

¹⁰ Zwana dalej Szkołą.

¹¹ Zwane dalej Przedszkolem.

spełniły w zakresie rekrutacji do Przedszkola, natomiast protokoły z rekrutacji do Szkoły nie były sporządzane.

(dowód: akta kontroli str. 683-729)

1.3. W okresie objętym kontrolą do Przedszkola i Szkoły przyjęto wszystkie dzieci/uczniów z niepełnosprawnościami, których rodzice lub opiekunowie przedstawili opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju lub orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Do Przedszkola nie zostały zgłoszone dzieci z niepełnosprawnościami z innej gminy, a do Szkoły uczniowie z niepełnosprawnościami spoza obwodu Szkoły. Zespół organizował kształcenie specjalne na podstawie aktualnych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Uczniowie z niepełnosprawnościami uczęszczali do klas, których liczebność, poza trzema przypadkami, nie przekraczała 25 uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 747-757, 859-865)

1.4. Dyrektor Zespołu, w celu realizacji postanowień § 5 rozporządzenia MEN z 2010 r. i § 6 rozporządzenia MEN z 2015 r., powoływał zespoły nauczycieli, m.in. do sporządzenia IPET oraz wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia/dziecka, odrębnie dla każdego ucznia/dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Badaniem objęto dokumentację pięciorgo uczniów ze Szkoły¹² i pięciorgo dzieci z Przedszkola¹³. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż IPET-y sporządzane były terminowo i na aktualny etap edukacyjny, zawierały treści wymagane przepisami prawa oraz aktualizowane były po uzyskaniu kolejnego orzeczenia. IPET-y zawierały wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania dziecka/ucznia lub ich sporządzenie było poprzedzone dokonaniem takiej oceny. Przyjętą formą udokumentowania poinformowania rodziców o uczestniczeniu przez nich w posiedzeniach zespołu nauczycieli, było złożenie przez nich podpisu na IPET-cie i wielospecjalistycznej ocenie poziomu funkcjonowania ucznia/dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 326-360, 381-420, 421-432, 445-460, 461-498, 499-518)

1.5. Dyrektor Zespołu wskazała, iż uwzględniając indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów z niepełnosprawnościami wyznaczyła zajęcia edukacyjne realizowane przez nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego, z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. Są one ujmowane w arkuszach organizacji szkoły i przedszkola oraz aneksach do nich.

Dyrektor Zespołu poinformowała ustnie, podczas zebrania rady pedagogicznej odbytego w dniu 28.08.2015 r. o obowiązku nieujawniania spraw dotyczących dzieci niepełnosprawnych i ich rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 758-854)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Statut Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Gomunicach przyjęty uchwałą rady pedagogicznej nr III/2015/2016 z dnia 28 sierpnia 2015 r. nie zawierał elementów wymaganych przepisami § 2 ust. 1 pkt 1 lit. b i pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych

¹² Orzeczenia nr: Nr 35/2015-16 z dnia 08.10.2015 r., 62 z dnia 03.12.2014 r., 685 z dnia 28.08.2013 r., 327 z dnia 28.05.2014 r., 194- 2016/2017 z dnia 04.01.2017 r.

¹³ Orzeczenia nr: 501 z dnia 26.06.2013 r., 295 z dnia 28.08.2015 r., 393 - 2014/2015 z dnia 27.05.2015 r., 328 - 2015/2016 z dnia 23.03.2016 r., Nr 72/2016-17 z dnia 29.12.2016 r.

statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół¹⁴, tj. treści dotyczących „organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi” oraz „sposobu realizacji zadań przedszkola, z uwzględnieniem wspomagania indywidualnego rozwoju dziecka oraz wspomagania rodziny w wychowaniu dziecka i przygotowaniu go do nauki w szkole, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych - ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju i stopnia niepełnosprawności”.

Ponadto stwierdzono niespójności pomiędzy spisem treści ww. statutu, a rzeczywistą treścią tego dokumentu.

(dowód: akta kontroli str. 5-162)

Brak w statucie Zespołu treści wymaganych ww. rozporządzeniem Dyrektor Zespołu tłumaczyła m.in. brakiem przygotowania prawnego nauczycieli opracowujących ten dokument (wchodzących w skład zespołu zadaniowego ds. statutu). Ponadto wyjaśniła, że wewnętrzne niespójności w statucie zostaną usunięte w ramach planowanych zmian w treści tego dokumentu, w sierpniu 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 758-854)

2. Liczebność w grupie przedszkolnej 3-4 latków w roku szkolnym 2014/2015, grupie 4-latków w roku 2015/2016 i grupie 5-latków w roku 2016/2017 wynosiła w każdym przypadku 26 dzieci.

Tymczasem zgodnie § 5 ust. 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia MEN w sprawie statutów publicznego przedszkola oraz szkół publicznych maksymalna liczebność grup przedszkolnych wynosić powinna 25 dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 859-865)

Dyrektor wyjaśniła: „Analiza dokumentacji (dziennik zajęć przedszkola grupy 3 - 4 latków) z roku szkolnego 2014/2015 pozwala stwierdzić, że w grupie tej znaczny odsetek dzieci nie uczestniczył w zajęciach systematycznie. W związku z powyższym podjęto decyzję o zwiększeniu ilości dzieci w grupie, bowiem dzienny stan osobowy grupy nigdy nie przekraczał maksymalnej liczby 25 dzieci. Od dnia 22 września 2014 r. stan osobowy grupy uległ zmianie ze względu na przeniesienie 1 dziecka do innej grupy oraz rezygnację z realizacji wychowania przedszkolnego 1 dziecka. Podobna sytuacja dotyczy grupy 4-latków w 2015/2016 roku i tej samej grupy w kolejnym roku szkolnym 2016/2017. Stan liczebny w tej samej grupie nigdy nie przekraczał 25 osób (analiza frekwencji w dzienniku zajęć). Dodatkowo w grupie tej ze względu na dziecko z autyzmem pracuje każdego dnia osoba wykonująca obowiązki pomocy nauczyciela”.

(dowód: akta kontroli str. 747-757)

3. W badanej próbie dokumentacji prowadzonej dla pięciu uczniów i pięciorga dzieci wymagających kształcenia specjalnego (dla których opracowano łącznie 20 rocznych IPET-ów), osiem IPET-ów nie zawierało wszystkich zaleceń określonych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego.

(dowód: akta kontroli str. 290- 545)

W IPET-ach opracowanych dla trzech uczniów z autyzmem (IPET z dnia 01.02.2017 r., IPET z dnia 29.09.2015 r. i z dnia 29.09.2016 r. oraz IPET z dnia 29.09.2016 r.) nie uwzględniono (nie wskazano) zajęć rozwijających umiejętności społeczne, w tym umiejętności komunikacyjne. Tymczasem zgodnie z § 6 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia MEN z 2015 r., w ramach zajęć rewalidacyjnych w IPET należy uwzględnić w szczególności zajęcia rozwijające

¹⁴ Dz. U. z 2001 r. Nr 61, poz. 624, ze zm., zw. dalej rozporządzeniem MEN w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół.

umiejętności społeczne, w tym umiejętności komunikacyjne – w przypadku dziecka lub ucznia z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.

(dowód: akta kontroli str. 421-432, 445-460, 461-498, 870-882)

Dyrektor wyjaśniła, iż w IPET-ach dzieci/uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na autyzm, w tym z zespołem Aspergera uwzględniono zajęcia rozwijające umiejętności społeczne, w tym umiejętności komunikacyjne:

- u jednego ucznia w pkt. 1 „Słuchanie i mówienie” (IPET z dnia 01.02.2017 r.);
- u jednego dziecka w pkt. 3 „Kształcenie umiejętności porozumiewania się” (IPET z dnia 29.09.2015 r. oraz z dnia 29.09.2016 r.),
- u dziecka w pkt. 3 „Kształtowanie umiejętności porozumiewania się (IPET z dnia 29.09.2016 r.)

W IPET-ach nie wskazano, że ww. zajęcia odbywać się będą w ramach zajęć rewalidacyjnych (zgodnie ze wskazanym § 6 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia MEN z 2015 r.), ponieważ ww. zagadnienia realizują wszyscy nauczyciele, pracujący ze wskazanymi dziećmi/uczniami z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (nie tylko podczas zajęć rewalidacyjnych). Na zebraniu nauczycieli pracujących z dziećmi/uczniami z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego Dyrektor zwróciła uwagę na potrzebę wprowadzenia zmian w IPET-ach od nowego roku szkolnego w związku z realizacją dyspozycji § 6 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia MEN z 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 870-882)

Ponadto, zgodnie z art. 71b ust. 1b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁵, uczniowi objętemu kształceniem specjalnym dostosowuje się odpowiednio program wychowania przedszkolnego i program nauczania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Dostosowanie następuje na podstawie opracowanego dla ucznia indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego uwzględniającego zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, o którym mowa w ust. 3. Tymczasem w 5 przypadkach ww. programy (IPET-y) nie uwzględniały następujących zaleceń określonych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego:

- a) Dla ucznia w zaleceniach orzeczenia nr 32/2015-16 z dnia 08.10.2015 r. wskazano (oprócz zajęć rewalidacyjnych) m.in.:
 - zajęcia korekcyjno-kompensacyjne usprawniające zaburzone funkcje i podnoszące umiejętności pisanie i czytania,
 - rehabilitację ruchową zgodnie z zaleceniami lekarskimi.
- b) Dla ucznia w zaleceniach orzeczenia nr 406-2015/2016 z dnia 11.05.2016 r. wskazano (oprócz zajęć rewalidacyjnych) m.in.: „Wskazany udział ucznia w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych (celem treningu koordynacji wzrokowo-ruchowej, uwagi, percepcji słuchowej, wnioskowania w oparciu o materiał obrazkowy i słowny) i logopedycznych”.
- c) Dla dziecka w orzeczeniu nr 295 z dnia 28.08.2015 r. wskazano w zaleceniach z obszaru pomocy psychologiczno-pedagogicznej, pomoc m.in. w formie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych usprawniających funkcje psychoruchowe.

¹⁵ Dz. U. z 2016 r., poz. 1943 ze zm.

- d) Dla dziecka w orzeczeniu nr 393-2014/2015 z dnia 27.05.2015 r. wskazano, iż zalecana jest intensywna terapia m.in. logopedyczna, psychoedukacyjna oraz integracja sensoryczna.
- e) Dla dziecka w zalecaniach orzeczenia nr 72/2016-17 z dnia 29.12.2016 r. wskazano indywidualne zajęcia rewalidacyjne mające na celu usprawnienie słabiej rozwiniętych funkcji percepcyjno-motorycznych oraz objęcie dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i kontynuowanie terapii logopedycznej, a także kontynuacji rehabilitacji ruchowej.

Nieuwzględnienie w IPET-ach ww. zajęć Dyrektor Zespołu tłumaczyła m.in.: przeprowadzaniem jednego rodzaju zajęć w ramach zajęć innego rodzaju (korekcyjno-kompensacyjnych lub rehabilitacji ruchowej w ramach zajęć rewalidacyjnych lub dydaktyczno-wyrównawczych), ograniczoną bazą lokalową Przedszkola do prowadzenia stosownych zajęć oraz realizacją części zajęć poza terenem Szkoły i Przedszkola (realizacja zajęć przez inne podmioty).

(dowód: akta kontroli str. 290-325, 870-882)

NIK nie podziela takich wyjaśnień. Każdy rodzaj z ww. zajęć spełnia odrębne zadania w usprawnianiu zaburzonych funkcji dziecka, więc nie należy prowadzić danego rodzaju zajęć kosztem innych zajęć. NIK wskazuje ponadto, że dla udokumentowania rzetelności działań, należało uzyskać stosowne oświadczenia rodziców/opiekunów prawnych ucznia/dziecka w przypadku, gdyby zrezygnowali oni z prowadzenia danego rodzaju zajęć na terenie Szkoły/Przedszkola.

4. Wydane przez Dyrektora zarządzenia na lata szkolne 2014/2015 i 2015/2016 w sprawie powołania komisji rekrutacyjnych do przeprowadzenia postępowania rekrutacyjnego do Przedszkola Samorządowego oraz I klasy Szkoły Podstawowej zawierały m.in. obowiązek sporządzenia protokołu postępowania rekrutacyjnego. Powyższy obowiązek nie został spełniony w zakresie sporządzenia protokołu postępowania rekrutacyjnego do klas pierwszych Szkoły Podstawowej, co było działaniem nierzetelnym.

(dowód: akta kontroli str. 758-854)

Wg Pani Dyrektor ww. braki wynikały z faktu przyjęcia do pierwszych klas wszystkich dzieci zgłoszonych do Szkoły, zarówno z obwodu, jak i spoza obwodu Szkoły, w tym przechodzących z przedszkola wchodzącego w skład Zespołu.

(dowód: akta kontroli str. 747-757)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

IPET-y dla pięciu uczniów podpisali koordynatorzy zespołów, a dla jednego ucznia - nauczyciel. Na ww. dokumentach nie było podpisów innych osób opracowujących IPET, o których mowa w § 5 ust. 3 rozporządzenia MEN z 2010 r. i § 6 ust. 3 rozporządzenia MEN z 2015 r. (głównie nauczyciele i specjaliści prowadzący zajęcia z uczniem). Ponadto w przypadku IPET jednego ucznia brak jest podpisu jego rodzica.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że takie przypadki wynikały głównie z niedopatrzenia. W kolejnych latach koordynatorzy prac zespołów dopilnują, aby podpisy na IPET-ach składali wszyscy członkowie zespołów.

(dowód: akta kontroli str. 290-545, 758-854)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność Zespołu w zakresie określania form i sposobów wsparcia kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

2. Zapewnienie warunków organizacyjnych i finansowych do realizacji wsparcia kształcenia specjalnego

2.1. Budynki Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Gomunicach zlokalizowane są przy ulicy Słowackiego 12 (Szkoła) i przy ul. Krasińskiego 38 (Przedszkole i klasy I-III Szkoły). Przy ul. Krasińskiego 38 jest wydzielone jedno miejsce parkingowe dla osób niepełnosprawnych. Wejście do budynku przy ul. Słowackiego 12 oraz wejście od strony parkingu wewnętrznego do budynku przy ul. Krasińskiego 38 nie posiadają schodów. Natomiast główne wejście do budynku przy ul. Krasińskiego 38 poprzedzone jest schodami. W budynku przy ul. Słowackiego 12 znajduje się m.in. świetlica i gabinet medyczny. Świetlica wyposażona jest m.in. w stoliki i krzesła oraz gry, pomoce dydaktyczne i książki. Gabinet medyczny wyposażony jest m.in. w umywalkę, leżankę, parawan, biurko, krzesła, lustro, szafkę. W gabinecie znajdowały się m.in. puzzle i domina logopedyczne, gry logopedyczne i edukacyjne, magnetofon. Pani Wicedyrektor wyjaśniła, że gabinet medyczny wykorzystywany jest też do zajęć logopedycznych. W czasie oględzin w gabinecie była pielęgniarka szkolna. Z wyjaśnień udzielonych przez pielęgniarkę wynika, iż: była ona zatrudniona na ½ etatu w Zespole Szkolno-Przedszkolnym, otrzymuje pisemne zgody rodziców na podawanie dzieciom lekarstw. W budynku nie ma pomieszczeń przeznaczonych tylko do zajęć rewalidacyjnych lub innych zajęć specjalistycznych. Zajęcia te odbywają się w salach lekcyjnych.

W budynku przy ul. Krasińskiego 38 na parterze znajduje się przedszkole, a na piętrze uczą się klasy I-III. W budynku tym nie ma świetlicy. Znajduje się w nim m.in. gabinet logopedyczny wyposażony w lustro logopedyczne. W gabinecie znajdują się dwa krzesła i stół dla uczniów i trzy krzesła i stół dla dzieci, klocki i gry do zabawy i nauki, inne pomoce dydaktyczne. W klasie w której uczą się uczeń z autyzmem jest ustawiony odrębny stolik z krzesłem, przy którym może on usiąść przodem do ściany i tyłem do reszty klasy. Jak wyjaśniła Pani Wicedyrektor, w chwilach dużego napięcia emocjonalnego uczeń ten wychodzi wraz z nauczycielem z klasy.

W obu ww. budynkach nie zainstalowano wind. W budynku przy ul. Słowackiego 12, znajdujące się na parterze toalety dla dziewcząt i chłopców były dostosowane dla uczniów z niepełnosprawnościami (wykonano podjazd dla wózków, brak jest progu w drzwiach, jedna z toalet ma powiększone rozmiary umożliwiające wjechanie wózkiem i zainstalowaną poręcz). Toalety w budynku przy ul. Krasińskiego 38 nie były przystosowane do korzystania z nich przez osoby niepełnosprawne ruchowo. Do Zespołu uczęszczało czworo dzieci/uczniów z niepełnosprawnością ruchową, w tym żadne nie korzystało z wózka.

(dowód: akta kontroli str. 859-865, 975-976)

2.2. W Przedszkolu, w latach szkolnych 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017, zatrudnionych było odpowiednio: 13, 13 i 15 nauczycieli, a ilość etatów wynosiła odpowiednio: 8,603, 9,276 i 11,032, przy czym wymiar tygodniowy etatu wynosił 25 godzin. W Przedszkolu zatrudniony był: logopeda w wymiarze, odpowiednio w latach jak wyżej: jeden na 0,68 etatu, jeden na 0,68 etatu i dwóch nauczycieli zatrudnionych łącznie na 0,8 etatu; terapeuta pedagogiczny w wymiarze odpowiednio: jeden na 0,16 etatu, dwóch zatrudnionych łącznie na 0,2 etatu i jeden na 0,2 etatu. W roku szkolnym 2014/2015 i 2015/2016 zatrudniona była pomoc nauczyciela w wymiarze 40 godzin na tydzień, a w roku 2016/2017 dwie osoby na stanowisku pomoc nauczyciela na dwóch etatach.

(dowód: akta kontroli str. 855-856)

W Szkole, w ww. latach zatrudnionych było odpowiednio: 31, 29 i 29 nauczycieli, a ilość etatów wynosiła odpowiednio: 29,22, 26,46 i 26,39, przy czym wymiar tygodniowy etatu wynosił 18 godzin. W Szkole zatrudniony był: jeden pedagog

w wymiarze 20 godzin tygodniowo w ww. latach szkolnych oraz logopeda w wymiarze, odpowiednio: jeden na 0,44 etatu, jeden na 0,33 etatu i dwóch w wymiarze łącznym 0,44 etatu. Terapeuta pedagogiczny zatrudniony był w wymiarze 18 godzin tygodniowo, odpowiednio: jeden na 0,5 etatu, dwóch w wymiarze łącznym 0,5 etatu i jeden na 0,5 etatu.

(dowód: akta kontroli str. 855-856)

Nauczyciele zatrudnieni w Zespole i pracujący z uczniami/dziećmi z niepełnosprawnościami, w celu doskonalenia umiejętności zawodowych, uczestniczyli w okresie objętym kontrolą w 13 kursach i szkoleniach. W okresie po 2010 r., jak wskazała Dyrektor, Zespół zakupił 53 publikacje, które są wykorzystywane w kształceniu uczniów/dzieci z niepełnosprawnościami.

(dowód: akta kontroli str. 747-757)

Dyrektor wyjaśniła, iż zdobywanie nowych kwalifikacji poprzez ukończenie studiów podyplomowych lub kursów kwalifikacyjnych nie jest dofinansowywane przez Zespół ze względu na wystarczającą liczbę nauczycieli posiadających odpowiednie kwalifikacje.

(dowód: akta kontroli str. 747-757)

2.3. Zgodnie z pismem skierowanym przez Wójta Gminy Gmunice do dyrektorów szkół, wydatki budżetowe powinny być planowane w oparciu o posiadane orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. W zakresie planowania wydatków, w latach 2015 i 2016, na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci/uczniów z niepełnosprawnościami, Dyrektor wyjaśniła m.in.:

„Wydatki na realizację zadań (...) planowano na podstawie ustnych zapotrzebowań przedstawianych przez nauczycieli prowadzących zajęcia z poszczególnymi dziećmi i uczniami. W miarę potrzeb dokonywane są zakupy w zakresie pomocy dydaktycznych i drobnego wyposażenia oraz materiałów szkolnych. Dyrektor, planując we współpracy z organem prowadzącym środki w rozdziałach 80149 i 80150, przedstawia również wynikający z arkuszy organizacyjnych przydział etatów dla nauczycieli realizujących zajęcia z uczniami i dziećmi posiadającymi orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz kalkulację wynagrodzeń. Brak w placówce odrębnego pomieszczenia przeznaczonego do pracy z ww. dziećmi i uczniami sprawia, że każdy z nauczycieli gromadzi „własną”, odpowiednią dla przypisanych mu dzieci i uczniów, bazę środków i materiałów dydaktycznych, niezbędnych do pracy (w razie potrzeby udostępnia ją pozostałym nauczycielom). W bieżącym roku szkolnym zapewniono także nauczycielom tusze do drukowania kart pracy, radioodtwarzacze oraz inne drobne pomoce”.

(dowód: akta kontroli str. 895-900)

Z wyjaśnień tych wynika, że w Zespole planowaniu podlegały tylko wydatki na wynagrodzenia dla nauczycieli, którzy prowadzili zajęcia z uczniami i dziećmi posiadającymi orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Organ prowadzący, na etapie konstrukcji planu finansowego Zespołu na rok 2015, uchwalonego w dniu 30.01.2015 r., nie uwzględnił rozdziałów 80149¹⁶ i 80150¹⁷. Obowiązek ich wyodrębnienia wynikał z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2014 zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze

¹⁶ Rozdział 80149 - realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego

¹⁷ Rozdział 80150 – realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych, gimnazjach, liceach profilowanych i szkołach zawodowych oraz w szkołach artystycznych.

źródeł zagranicznych¹⁸, które weszło w życie 1 stycznia 2015 r. Rozdziały te zostały wyodrębnione w marcu 2015 r. na skutek zmiany planu finansowego. W planie finansowym Zespołu na rok 2016, uchwalonym w dniu 29.01.2016 r., wyodrębniono ww. rozdziały. Regulamin zasad klasyfikacji i wyodrębniania wydatków na realizację tych zadań oraz wysokość niezbędnego do tego wskaźnika proporcjonalności przyjęty został zarządzeniem Wójta Gminy Gomunice¹⁹. Wysokość przyznanych środków dla Zespołu określana była w oparciu o liczbę uczniów/dzieci wymagających kształcenia specjalnego i rodzaju niepełnosprawności jaką posiadali wg danych zawartych w SIO na dzień 30 września danego roku kalendarzowego. Jak wynika ze sprawozdań Rb-28S, Szkoła w 2015 r. zaplanowała w rozdziale 80150 kwotę 340 983,05 zł i wydatkowała ją w 99,7%, natomiast w roku 2016 plan wynosił 219 460,00 zł, a wydatki wyniosły 77,9% zaplanowanej kwoty. Natomiast Przedszkole w 2015 r. zaplanowało w rozdziale 80149 kwotę 82 154,00 zł i wydatkowało ją w 100,0%, a plan na 2016 r. w wysokości 64 180,00 zł został wykonany w 93,8%.

(dowód: akta kontroli str. 546-572)

Z informacji uzyskanych z Urzędu Gminy w Gomunicach wynika, iż wysokość środków naliczonych dla tej gminy na realizację zadań wspomagających stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy w ramach części oświatowej subwencji ogólnej wynosiła w roku 2015 – 552 396 zł a w roku 2016 – 683 705 zł, przy czym naliczenie dla Zespołu w roku 2015 wynosiło 432 137,05 zł (dla Przedszkola 82 154,00 zł i dla Szkoły 349 983,05 zł) i w 2016 r. 571 507,88²⁰ zł (dla Przedszkola 166 999,00 zł i dla Szkoły 404 137,05 zł). Wartość środków finansowych na realizację ww. zadań zaplanowano dla Zespołu na 2015 r. (wg planu na 31 grudnia) w wysokości 431 061,00 zł tj. 100,00 naliczenia. Natomiast w 2016 r. wartość tych środków zaplanowano (wg stanu na 30 listopada) w wysokości 283 640,00 zł tj. 49,6% naliczenia.

Wójt Gminy wyjaśnił, iż środki w 2016 r. w rozdziałach 80149 i 80150 zostały przeznaczone w mniejszej wysokości. Część środków została wydatkowana w innych rozdziałach klasyfikacji budżetowej. Powodem tego było, to że nauczyciele mający zajęcia z uczniami wymagającymi stosowania specjalnej nauki i metod pracy zostali zatrudnieni na etaty łączne (w Szkole i Przedszkolu). Dlatego kwalifikowanie wydatków dotyczących wynagrodzeń i pochodnych przypisane było do rozdziału klasyfikacji budżetowej, w którym nauczyciel realizował największy wymiar etatu. Wydatki zrealizowane w innych rozdziałach dotyczące stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dzieci i młodzieży dotyczyły w roku 2016 środków na wynagrodzenia oraz pochodnych nauczycieli wykonujących zajęcia dydaktyczne z różnego pensum. W rozdziale 80104 wydatkowano kwotę 100 129,22 zł, w rozdziale 80101 wydatkowano kwotę 215 633,54 zł.

(dowód: akta kontroli str. 546-572)

W zakresie czynności podejmowanych przez Urząd Gminy dotyczących monitorowania stopnia realizacji zaplanowanych wydatków w rozdziałach 80149 i 80150 Wójt wyjaśnił: „Gmina jako organ prowadzący placówki oświatowe zapoznaje się z potrzebami szkoły i przedszkola na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji i metod pracy dotyczącymi zajęć i przydziału godzin dla poszczególnych uczniów i dzieci w momencie przedstawienia arkusza organizacyjnego szkoły i przedszkola. Wówczas zostają przedstawione orzeczenia

¹⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 1952.

¹⁹ Zarządzenie Nr 33/2016 w sprawie ustalenia Regulaminu zasad klasyfikacji wydatków zadań związanych ze stosowaniem specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w zespole wychowania przedszkolnego przy publicznej szkole podstawowej, oddziałach przedszkolnych przy publicznych szkołach podstawowych, publicznych szkołach podstawowych oraz publicznym gimnazjum prowadzonym przez Gminę Gomunice.

²⁰ Dla Przedszkola 166 999,00 zł i dla Szkoły 404 137,05 zł

i ilości godzin jakie mogą być przydzielone dla potrzebujących wsparcia dzieci i uczniów. Jeżeli w ciągu roku szkolnego istnieje konieczność pomocy w ramach specjalnej organizacji nauki, na wniosek dyrektora szkoły poparty odpowiednim orzeczeniem, następuje zwiększenie godzin dydaktycznych. Wydatki na zakup odpowiednich pomocy dydaktycznych i wyposażenia zostają przedstawione przy przedłożeniu planu wydatków na następny rok budżetowy. Gmina dokonała wszelkich starań do zapewnienia odpowiedniego wsparcia w procesie kształcenia, wychowania i opieki udzielonej dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym, niedostosowanym społecznie i zagrożonym niedostosowaniem społecznym”.

(dowód: akta kontroli str. 546-572)

2.4. Dokumentacja uczniów/dzieci objętych kształceniem specjalnym zabezpieczana była w Zespole przed dostępem osób nieuprawnionych w sposób określony w przyjętej do stosowania procedurze: Zabezpieczanie dokumentacji przebiegu nauczania. Dodatkowym zabezpieczeniem nieujęty w procedurze, jak wyjaśniła Dyrektor, jest system alarmowy zamontowany w sekretariacie i gabinecie dyrektora. Dokumentacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej przechowywana jest w zamkniętej szafie w gabinecie dyrektora i dostęp do niej mają uprawnieni nauczyciele. Procedura nie określała sposobu udostępniania dokumentacji na zewnątrz Zespołu.

(dowód: akta kontroli str. 163-227, 290-545, 747-757)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Jednemu uczniowi z niepełnosprawnością sprzężoną (słabosłyszenie, niepełnosprawność ruchowa, orzeczenie nr 685 z dnia 28.08.2013 r.) zalecono w ramach zajęć rewalidacyjnych m.in. terapię logopedyczną. Tymczasem zajęcia rewalidacyjne prowadził nauczyciel²¹ nieposiadający kwalifikacji uprawniających do przeprowadzenia zajęć logopedycznych.

(dowód: akta kontroli str. 361-362, 870-882)

Dyrektor wyjaśniła: „Z wywiadu z rodzicami wynika, że został objęty terapią logopedyczną w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Radomsku. Logopeda zatrudniony w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Gomunicach nie posiada kwalifikacji do pracy z dzieckiem z tak głębokim niedosłuchem (w zakresie języka migowego). Ustalenia takie przyjęto we współpracy z rodzicami, jednak nie wpisano ich do obowiązującej dokumentacji, co zostanie poprawione w kolejnym roku szkolnym”.

(dowód: akta kontroli str. 870-882)

2. W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nie zatrudniono psychologa, tyflop pedagoga, surdopedagoga, pomimo organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dla dziecka słabowidzącego i słabosłyszącego, dziecka z niepełnosprawnością ruchową oraz dwojga dzieci z autyzmem.

Zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci²², w skład powoływanego przez dyrektora placówki oświatowej zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, wchodzi:

- pedagog posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka, w szczególności: oligofrenopedagog, tyflop pedagoga lub surdopedagoga;

²¹ Nauczyciel posiadał wykształcenie wyższe magisterskie pedagogika terapeutyczna z rehabilitacją, studia podyplomowe: oligofrenopedagogika, terapia pedagogiczna, terapia pedagogiczna, wczesne wspomaganie rozwoju.

²² Dz. U. z 2013 r. poz. 1257.

- psycholog;
- logopeda;
- inni specjaliści - w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 870-882)

Dyrektor wyjaśniła: „Dyspozycja § 3 ust. 2 rozporządzenia MEN z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, dotycząca udziału w zespole ds. wczesnego wspomagania psychologa, surdopedagoga, tyflopädagoga nie jest w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Gomunicach realizowana. Placówka nie zatrudnia ww. specjalistów, w razie potrzeby konsultacji udzielają nauczycielom specjaliści zatrudnieni w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Radomsku. Kilukrotnie dyrektor podejmowała rozmowy z organem prowadzącym w sprawie zatrudnienia psychologa, jednak bez pozytywnego efektu. W najbliższym czasie, wobec zaistniałych w szkole problemów wychowawczych o podłożu psychologicznym, potrzeby zapraszania psychologów z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Radomsku oraz sugestii Kuratorium Oświaty w Łodzi Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim, zostaną podjęte po raz kolejny rozmowy z organem prowadzącym w sprawie zgody na zatrudnienie psychologa w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Gomunicach”.

(dowód: akta kontroli str. 870-882)

3. W nw. przypadkach dane przedstawione w SIO nie odpowiadały stanowi wynikającemu z treści orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego:
 - a) wg stanu na dzień 30.09.2015 r. i 31.03.2016 r. w SIO prowadzonym dla przedszkola, w przypadku jednego dziecka z niepełnosprawnością sprzężoną wskazano m.in. niesprawność „niesłyszący”, natomiast z orzeczenia wynikało, iż dziecko było słabosłyszące,
 - b) wg stanu dzień 31.03.2015 r. w SIO prowadzonym dla szkoły, w przypadku jednego ucznia z niepełnosprawnością sprzężoną wskazano analogiczną jak w pkt a błędną informację,
 - c) wg stanu na dzień 31.03.2017 r. w SIO prowadzonym dla szkoły nie wykazano jednego ucznia.

Dyrektor wyjaśniła, że ww. różnice wynikały z omyłki pracownika Zespołu, wprowadzającego dane do SIO.

(dowód: akta kontroli str. 747-757)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości zapewnienie warunków organizacyjnych i finansowych do realizacji wsparcia kształcenia specjalnego.

3. Realizacja zaplanowanych działań w zakresie wsparcia kształcenia specjalnego

3.1. Uczniom/dzieciom, których dokumentację objęto szczegółową kontrolą, zapewniono właściwą realizację zajęć rewalidacyjnych, terapię pedagogiczną, zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze i specjalistyczne w wymiarach zaplanowanych dla danego ucznia w IPET-ach.

(dowód: akta kontroli str. 870-882)

3.2. W okresie objętym kontrolą do Szkoły uczęszczał jeden uczeń z zespołem Aspergera, a do Przedszkola dwoje dzieci z autyzmem. Dla tych uczniów/dzieci w orzeczeniach zalecono m.in. wsparcie odpowiednio: nauczyciela dodatkowego

Opis stanu
faktycznego

i nauczyciela wspomagającego. Dyrektor wyjaśniła, iż przed 01.01.2016 r. nie zatrudniano w Zespole nauczycieli wspomagających ani dodatkowych.

Po tym okresie dla ww. dzieci i ucznia zatrudniono osoby na stanowisku pomocy nauczyciela.

(dowód: akta kontroli str. 859-865, 870-874)

3.3. W budynku szkolnym przy ul. Słowackiego 12, zajęcia rewalidacyjne i pozostałe zajęcia specjalistyczne odbywały się w salach lekcyjnych. Nie wyodrębniono pomieszczeń przeznaczonych tylko do zajęć rewalidacyjnych lub innych zajęć specjalistycznych, w tym do rehabilitacji ruchowej, za wyjątkiem gabinetu medycznego, w którym odbywały się też zajęcia logopedyczne (znajduje się tam m.in. lustro logopedyczne). Analogiczna sytuacja występowała w budynku szkolno-przedszkolnym²³ przy ul. Krasińskiego 38, z tym że w tym budynku znajdowała się pracownia logopedyczna. Podczas oględzin kontroler stwierdził istnienie podstawowych pomocy dydaktycznych przeznaczonych do pracy z dziećmi/uczniami z niepełnosprawnością. Były to m.in. historyjki słuchowe i dźwiękowe, ćwiczenia percepcji wzrokowej i słuchowej, ćwiczenia grafomotoryczne, ja i mój świat – lekcje dla uczniów z autyzmem, co słuchać wokół nas? – rozpoznawanie dźwięków wydawanych przez ludzi, kolory – puzzle dydaktyczne dla dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 975-976, 883-894)

3.4. Jak wyjaśniła Dyrektor, „Uczniowie/dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego uczestniczą we wszystkich organizowanych w szkole i przedszkolu uroczystościach. (...) Jedynym potwierdzeniem uczestnictwa dzieci/uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego w uroczystościach szkolnych są zdjęcia umieszczone na stronie internetowej”. Uczniowie/dzieci z niepełnosprawnościami uczestniczyli w wycieczkach organizowanych przez Zespół, za wyjątkiem czworo uczniów/dzieci, którzy nie uczestniczyli w niektórych wycieczkach i jednego ucznia, który nie uczestniczył w żadnej ze szkolnych wycieczek.

Dyrektor wyjaśniła, że było to spowodowane absencją chorobową, bądź brakiem zgody rodziców na udział ich dziecka w wycieczce.

(dowód: akta kontroli str. 984-1064, 1063-1069)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W nw. przypadkach nie przeprowadzano zajęć rewalidacyjnych w obowiązującym wymiarze godzinowym:

- W IPET sporządzonym na podstawie orzeczenia nr 327 z 28.05.2014 r. wydanego przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną zalecono m.in. przeprowadzanie zajęć rewalidacyjnych dwa razy w tygodniu po 60 minut. W roku szkolnym 2014/2015 zajęcia te odbywały się wyłącznie w okresie od 01.04.2015 r. do 26.06.2015 r.
Dyrektor wyjaśniła, iż brak zaplanowanych zajęć wynikał z błędu dyrektora, który został naprawiony poprzez sporządzenie aneksu do organizacji Przedszkola;
- jak wynika z dziennika indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, zajęcia rewalidacyjne dla ucznia odbywały się od dnia 02.09.2014 r. do 24.06.2015 r. we wtorki w godzinach od 14:15 do 15:00 oraz w środy od godziny 7:40 do 8:25.

²³ Na parterze jest przedszkole, a na piętrze uczą się uczniowie klas I-III.

Dyrektor wyjaśniła, iż zajęcia odbywały się w wymiarze dwa razy po 45 minut ze względu na organizację dowozów uczniów do szkoły. Godziny odjazdu autobusów szkolnych w uzgodnieniu z planem lekcji pozwoliły na wygospodarowanie jedynie takich godzin realizacji zajęć rewalidacyjnych. Uczeń dojeżdżał do szkoły z miejscowości oddalonej o około 7 km i nie miał możliwości samodzielnego dotarcia do domu w razie ustalenia innych godzin realizacji zajęć rewalidacyjnych.

Był to uczeń szkoły podstawowej, który zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych²⁴ powinien realizować 120 minut zajęć rewalidacyjnych tygodniowo, jednak zaplanowano dla niego tylko 90 minut takich zajęć. NIK wskazuje, że istniała możliwość prowadzenia ww. zajęć w czasie krótszym niż 60 minut ale z zachowaniem ustalonego dla ucznia łącznego tygodniowego czasu tych zajęć.

- nauczyciel prowadzący w roku szkolnym 2016/2017 zajęcia rewalidacyjne z czterema uczniami/dziećmi przebywał w okresie od 11.04.2017 r. do 01.06.2017 r. na zwolnieniu lekarskim. W okresie tym zajęcia rewalidacyjne dla ww. uczniów/dzieci, w wymiarze po dwie godziny tygodniowo dla każdego ucznia/dziecka, nie były przeprowadzane.

Dyrektor wyjaśniła, iż zwolnienia lekarskie nauczyciela były udzielane stopniowo i nie można było przewidzieć, że trwać będą tak długo. Dlatego też nie można było zaplanować zastępstwa stałego. W rozmowach telefonicznych z rodzicami dwóch uczniów/dzieci ustalono, że nie życzą sobie oni zastępstwa innego nauczyciela, bowiem dzieci uczniowie mają dobry kontakt z tym nauczycielem i praca z nim przynosi efekty. W przypadku pozostałych dwóch uczniów rodzice uznali, że wolą poczekać na powrót do pracy nauczyciela prowadzącego zajęcia rewalidacyjne z ich dziećmi, bowiem terapia prowadzona jest w sposób ciągły, a zastępstwo doraźne nie jest wskazane.

(dowód: akta kontroli str. 977-983, 1063-1069)

NIK wskazuje, że zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, minimalny wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla ucznia niepełnosprawnego w oddziale ogólnodostępnym szkoły podstawowej powinien wynosić po 190 godzin w każdym z 3-letnich etapów edukacyjnych (klasy I-III i IV-VI), a tygodniowo – 2 godziny.

Należało więc tak dostosować organizację zajęć rewalidacyjnych do realnych uwarunkowań, aby możliwe było ich przeprowadzenie w wymiarze określonym w ww. rozporządzeniu oraz zaleceniach poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Zdaniem NIK, zagrożona jest realizacja dla ww. pięciu uczniów minimalnej liczby 190 godzin (zegarowych) zajęć rewalidacyjnych, wymaganych ust. 1 pkt 2 lit. b załącznika nr 1 do rozporządzenia o ramowych planach nauczania.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości realizację zaplanowanych działań w zakresie wsparcia kształcenia specjalnego.

²⁴ Dz.U. z 2012 r., poz. 204 ze zm.

4. Nadzór, monitorowanie i ewaluacja procesu wspierania kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

4.1. W okresie objętym kontrolą, na dziesięć badanych dokumentacji, w dziewięciu, wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania uczniów/dzieci objętych kształceniem specjalnym dokonywana była dwa razy w trakcie roku.

Ocnom podlegały następujące elementy: predyspozycje osobowościowe, możliwości poznawcze, percepcyjne, sprawność ruchowa, komunikacja, sfera emocjonalno - motywacyjna i funkcjonowania społecznego, ponadto oceniano samodzielność, umiejętności szkolne i zachowania nietypowe. Wysokospecjalistyczne oceny uwzględniały również efektywność pomocy psychologiczno – pedagogicznej, a wyniki tych ocen wykorzystywano do modyfikacji wsparcia zaplanowanego w IPET.

W formułowaniu ocen nie korzystano z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych.

(dowód: akta kontroli str. 228-545, 758-854)

W okresie objętym kontrolą jeden uczeń nie otrzymał promocji do klasy VI, ponieważ nie przyswoił treści programowych przewidzianych dla klasy piątej. Zespół, którego zadaniem było planowanie i koordynowanie udzielenia uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej zaopiniował pozytywnie przedłużenie etapu nauki dla tego ucznia. Jedno dziecko pozostało w młodszej grupie wiekowej, ponieważ opuściło niemal cały rok szkolny 2014/2015 ze względu na długotrwałe infekcje i ochronę przed planowanymi zabiegami operacyjnymi. Powyższą decyzję podjęto w uzgodnieniu z rodzicem dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 1063-1069)

4.2. Sprawozdania z nadzoru pedagogicznego były przedstawiane Radzie Pedagogicznej. W podsumowaniach i wnioskach z ww. sprawozdaniach wskazano m.in.:

- za rok 2014/2015 - „Kontrola realizacji orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego potwierdziła, że nauczyciele realizują wszystkie zalecenia, w ich wdrażaniu współpracują z rodzicami uczniów, reagują na potrzeby dzieci z orzeczeniami i dostosowują pracę do indywidualnych możliwości uczniów”,
Wskazano również, że należy podjąć działania zmierzające do polepszenia warunków pracy logopedy przedszkolnego i nauczycieli specjalnych (baza lokalowa)
- za rok 2015/2016 - „Analiza dokumentacji prowadzonych zajęć, w tym zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej wykazała, że prowadzone są w sposób właściwy, wykorzystaniem zaleceń zawartych w orzeczeniach i opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznych. Przy wsparciu rodziców i pracy w domu uczniowie oraz wychowankowie przedszkola są w stanie zniwelować braki i wypracować postępy w miarę swoich możliwości”.

(dowód: akta kontroli str. 901-974)

4.3. Zespół Szkolno-Przedszkolny, jak wyjaśniła Dyrektor, współpracował w zakresie ewaluacji i modyfikacji wsparcia kształcenia specjalnego oraz wspomagania nauczycieli, uczniów i rodziców z: poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, placówkami doskonalenia nauczycieli i bibliotekami pedagogicznymi. Współpraca ta była realizowana w miarę potrzeb bez zawierania umów i porozumień i polegała na służeniu (Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Radomsku) pomocą nauczycielom realizującym kształcenie specjalne poprzez realizowanie nieodpłatnych spotkań/seminariów doskonalących (m.in. dla logopedów). W razie pytań i wątpliwości ww. Poradnia zawsze służy pomocą, wyjaśnieniem, nigdy nie

odmówiono odpowiedzi na stawiane przez nauczycieli pytania. Nauczyciele Zespołu uczestniczą cyklicznie, od kilku lat, w szkoleniach „Kształcenie specjalne”, organizowanych przez Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Radomsku.

(dowód: akta kontroli str. 895-900)

Dyrektor wyjaśniła również, iż Zespół pozostaje w stałym kontakcie z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Radomsku, a poprzez rodziców uczniów/dzieci także z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Piotrkowie Tryb. Jednak nie było dotąd potrzeby bezpośredniej współpracy z ww. poradniami w zakresie dokonywania oceny poziomu funkcjonowania dziecka/ucznia.

Z analizy dokumentacji wynika, iż Zespół nie współpracował z Poradniami Psychologiczno-Pedagogicznymi również podczas opracowywania IPET-ów.

(dowód: akta kontroli str. 290-545, 758-854)

4.4. W opinii 4 nauczycieli, którzy w badanym okresie prowadzili najwięcej zajęć z uczniami wymagającymi kształcenia specjalnego, efektywność działań Szkoły w zakresie udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej oceniana jest pozytywnie. Prowadzenie zajęć w ramach edukacji włączającej nie wpływało na wysokość wynagrodzenia osób prowadzących te zajęcia. Odpowiedni dodatek otrzymują nauczyciele prowadzący zajęcia tylko z uczniami niepełnosprawnymi.

W ocenie ww. nauczycieli edukacja włączająca daje dzieciom z niepełnosprawnościami szanse m.in. na prawidłowy rozwój poprzez integrowanie się z dziećmi pełnosprawnymi, wzrastania we własnym środowisku, dobrze wpływa na rozwój emocjonalny i społeczny dzieci z niepełnosprawnościami, daje możliwość normalnego życia wśród pełnosprawnych rówieśników i uczy empatii. Edukacja włączająca stwarza również zagrożenia m.in.: w zakresie bezpieczeństwa dziecka niepełnosprawnego na terenie placówki oświatowej (sale lekcyjne bywają niedostosowane do pracy z chorymi dziećmi – bariery architektoniczne, niedostosowane meble itd.). Do innych zagrożeń zaliczono nieprzewidywalne zachowania dzieci z niepełnosprawnościami, w tym zmienne nastroje, agresja, autoagresja.

Ponadto, jak wynika z wyjaśnień ww. nauczycieli, problemami były:

- brak odpowiedniej bazy lokalowej²⁵,
- nie w pełni realizowane są zalecenia wynikające z orzeczeń²⁶,
- brak zwrotu kosztów za przejazdy prywatnym samochodem do ucznia niepełnosprawnego,
- nieotrzymywanie zwiększonego dodatku,
- problem łączonych etatów.

(dowód: akta kontroli str. 883-894)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Ustalono
nieprawidłowości

W przypadku jednego ucznia nie sporządzono wielospecjalistycznej oceny poziomu jego funkcjonowania za rok szkolny 2014/2015.

Zgodnie z § 5 ust. 9 rozporządzenia MEN z 2010 r., zespół m.in. nie rzadziej niż raz w roku szkolnym, dokonuje okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu

²⁵ Wyjaśnienia nauczycieli: „Czynnikami utrudniającymi właściwą realizację zaleceń to niewątpliwie niewystarczające zaplecze w postaci braku gabinetów terapeutycznych: brak gabinetu do zajęć rewalidacyjnych, wczesnego wspomaganie rozwoju, rehabilitacji ruchowej (...)”. „Trudności pojawiają się z powodu braku odpowiedniej bazy lokalowej (gabinet zajęć rewalidacyjnych, sala rehabilitacji ruchowej, sala doświadczania świata)”, „Edukacja włączająca wymaga przygotowania szkoły na przyjęcie dzieci z niepełnosprawnościami (baza lokalowa, wyeliminowanie barier architektonicznych, gabinet lekarski, wyposażenie sal). W przypadku naszej szkoły wymaga to czasu i środków finansowych”

²⁶ Wyjaśnienia nauczycieli: „W ramach poprawy efektywności, można by także zwiększyć liczbę godzin zajęć specjalistycznych, by móc w pełni realizować zalecenia zawarte w orzeczeniach i opiniach”, „Zalecenia w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego są w większości realizowane”, „Zalecenia zawarte w orzeczeniach są realizowane zgodnie z możliwościami naszej szkoły”.

funkcjonowania ucznia. Natomiast zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia MEN z 2015 r. zespół, co najmniej dwa razy w roku szkolnym, dokonuje okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dziecka lub ucznia.

Dyrektor wyjaśniła: „W roku szkolnym 2014/2015 nie sporządzono wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia (brak tak zatytułowanego dokumentu), jednak w formularzu IPET znajduje się „Charakterystyka psychofizyczna ucznia”, sporządzona na podstawie obserwacji i dokumentacji. W załączeniu dyrektor przedstawia także kserokopie załączników do protokołów rad pedagogicznych, zawierające sporządzone przez nauczycieli uczących oceny funkcjonowania ucznia”.

(dowód: akta kontroli str. 758-854)

NIK wskazuje, że oceny przytoczone w ww. wyjaśnieniu nie stanowią kompleksowo opracowanej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia. Ocena taka powinna uwzględniać efektywność udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zawierać wskazówki (wytyczne) do dalszej pracy. Złożone, przez nauczycieli, oceny funkcjonowania ucznia mogły stanowić materiał do wykonania wielospecjalistycznej oceny poziomu jego funkcjonowania.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia w przypadku siedmiu uczniów za nw. lata szkolne podpisał wyłącznie koordynator prac zespołu:

- 1) 2014/2015 i 2015/2016,
- 2) 2014/2015 (II okres),
- 3) 2015/2016 (I i II okres),
- 4) 2015/2016 (II okres) i 2016/2017 (I okres),.
- 5) 2016/2017 (I okres),
- 6) 2015/2016 (I i II okres) i 2016/2017 (I okres),
- 7) 2016/2017 (I okres).

Zgodnie z § 5 ust. 9 rozporządzenia MEN z 2010 r., a od 01.01.2016 r. zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia MEN z 2015 r., zespół opracowujący IPET dokonuje okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia.

(dowód: akta kontroli str. 758-854)

Dyrektor wyjaśniła, że brak podpisów wszystkich członków ww. zespołów wynika z niedopatrzenia. W kolejnych latach koordynator prac zespołu dopilnuje, aby podpisy na wielospecjalistycznych ocenach poziomu funkcjonowania dziecka/ucznia składali wszyscy członkowie zespołu.

(dowód: akta kontroli str. 758-854)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości nadzór, monitorowanie i ewaluację procesu wspierania kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁷, wnosi o:

1. Zapewnienie uczniom/dzieciom objętym kształceniem specjalnym realizacji wszystkich zaleceń wynikających z orzeczeń o potrzebie takiego kształcenia oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym zajęć specjalistycznych zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami i zaleceniami zawartymi w ww. orzeczeniach.
2. Zapewnienie możliwości korzystania ze wsparcia psychologa przez dzieci objęte wczesnym wspomaganiem rozwoju.
3. Realizację wymaganego wymiaru godzin zajęć rewalidacyjnych przeznaczonych dla poszczególnych etapów edukacyjnych.
4. Przestrzeganie wymogu dotyczącego maksymalnej dopuszczalnej liczebności oddziałów przedszkolnych.
5. Rzetelne wprowadzanie danych do SIO w zakresie realizacji kształcenia specjalnego uczniów.
6. Dostosowanie Statutu Szkoły do wymogów rozporządzenia MEN w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 10 lipca 2017 r.

Kontroler
Zbigniew Łabęcki
Doradca techniczny

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

Podpis

²⁷ Dz. U. z 2017 r., poz. 524.

